

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 76-1932)

Originalt emne

Arbejderforhold

Arbejderforhold/Arbejderforhold i Almindelighed

Lønninger

Lønninger/Pension

Uddrag fra byrådsmødet den 7. april 1932 - side 8

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 76-1932)

Indstilling fra Lønudvalget om Regler for Efterbetaling af Pensionsbidrag, samt for Afskedigelse af Kvinder, der ansættes som Tjenestemænd under Kommunen eller Havnen og indgaar Ægteskab.

Følgende Indstilling forelaa:

"Efter Forhandling med de kommunale Tjenestemænds Fællesrepræsentation angaaende forestaaende Fastansættelser af forskellige Funktionærer under Kommunen, som ved deres Fastansættelse vil blive forpligtet til at efterbetale Pensionsbidrag for indtil 2 Aars Prøvetid, skal man herved indstille til Byraadet, at der gives de paagældende Tilladelse til at afdrage nævnte Pensionsfondsbidrag over 3 Aar med maanedlige, lige store Afdrag, som afkortes Lønnen.

Endvidere indstiller man, ligeledes efter Forhandling med Fællesrepræsentationen, følgende Bestemmelser til Vedtagelse:

Kvinder, der fremtidig ansættes som Tjenestemænd under Aarhus Kommune eller Aarhus Havn, kan ved Indgaaelse af Ægteskab af den afskedigende Myndighed afskedigs uden



Ansøgning og uden Pension mod Tilbagebetaling af de af Vedkommende til Pensionsfonden indbetalte Bidrag uden Renter.

Kvindelige Tjenestemænd under Aarhus Kommune eller Aarhus Havn, som paa Grund af Ægteskabs Indgaaelse afskediges uden Pension efter Ansøgning og uden, at der har været noget at lægge Vedkommende til Last, har Krav paa at faa deres til Pensionsfonden indbetalte Bidrag tilbagebetalt uden Renter.

Disse Bestemmelser gælder ikke for Sygeplejeassistenter, som i saa Henseende tortsat er undergivet Bestemmelsen i Pensions Regulativets § 2, Stk. 5."

H. P. Christensen gjorde opmærksom paa, at der tidligere var vedtaget en Eflerbetaling af Pensionsbidraget for 2 Aar ved fast Ansættelse. Organisationerne havde henstillet, at Betalingstiden udstrækkes til 4 Aar, og Udvalget foreslog nu at sætte den til 3 Aar. Ifølge det ny Lønregulativ var Kommunen forpliglet til at ansætte sine Folk efter 2 Aars Tjeneste, altsaa i en Alder 24-26 Aar, og der fandtes i Kommunens Tjeneste en hel Del unge Kvinder, som muligvis senere vilde gifte sig. Udvalget havde da ment, at som Forholdene laa for Tiden med den store Arbejdsløshed, burde der kun være een Hovedforsørger i Familien, og derfor maatte man have Ret til at afskedige disse Kvinder ved Giftermaal. Det skulde ikke absolut finde Sted, men vilde noget rette sig efter vedkommendes økonomiske Forhold. Organisationerne havde foreslaaet at gaa et Skridt videre og vedtage, at de allerede ansatte, hvis de gifte sig og ønsker at tage deres Afsked, saa faar deres indbetalte Pensionsbidrag tilbagebetalt.

J. Chr. Møller havde forstaaet det saaledes, at Forslaget var dikteret af de vanskelige Tider, men Bestemmelsen skulde vel ikke gælde andre end de kommunalt ansatte og altsaa ikke ramme Kvinder i Kommunens Tjeneste, hvis de gifte sig med en Mand udenfor Kommunens Tjeneste. Hvis Manden var Haandværker eller Arbejdsmand, kunde han risikere at blive arbejdsløs, saa hun maatte være Forsørger, og i saa Fald vilde det være haardt at afskedige hende. Man maatte være lidt forsigtig med saadanne Bestemmelser, for man var jo ellers enige om, at Mænd og Kvinder skal have lige Ret.

H. P. Christensen svarede, at der var mange Folk i private Stillinger, der havde gode og saa godt som faste Pladser, og hvis en saadan giftede sig med en kommunalt ansat Dame, maatte Manden paatage sig Forsørgelsen; hun maatte da vælge mellem Giftermaal og Stilling.

Holst-Knudsen syntes, det var et lidt middelalderligt Program, som her kom frem. Efter Nutidens Opfattelse kunde Kvinden lige saa godt som Manden være Hovedforsørgeren, og det var i det hele taget et meget gammeldags Standpunkt, at Manden alene skal forsørge Familien; Kvinden maatte have samme Rettigheder som Manden. Hvis en kvindelig Kontorist paa 3000 Kr. giftede sig med en mandlig Kontorist med samme Gage, kunde hun afskediges, men hvis Manden var ansat i Kommunens Tjeneste og Kvinden i anden Tjeneste, skete der intet derved; det var en Uretfærdighed mod Kvinden, selv om det kunde lempes, og det var et Baand paa Erhvervsfriheden, som ikke havde Berettigelse i vor Tid. Selvfølgelig kunde meget tale for, at hvor en Mand og en Kvinde i Fællesskab har en stor Indtægt, bør Kvinden ofre sig for sin Familie, men det maatte Folk selv afgøre. Man kunde til Nød forstaa, at Kommunen ikke vil have samgifte i sin Tjeneste, og man kunde ogsaa tænke sig, at f. Eks. en kvindelig Kontorist, som gifter sig, faar nedsat Arbejdstid og tilsvarende Reduktion i Lønnen ligesom en Del Lærerinder, men at opstille en saa kategorisk Regel var at gøre Uret mod Kvinderne, og den var ikke i Overensstemmelse med moderne Tankegang.

Rasmus Rasmussen pegede paa, at man ogsaa maatte tænke paa Børnene, og de vilde ofte lide under, at baade Mand og Hustru er selverhvervende. En gift Kvinde burde passe sit Hjem og sine Børn. Efter Forslaget vilde Lønforholdet blive taget i Betragtning, og hvis en kommunal ansat Kvinde giftede sig med en Mand, som ikke kunde forsørge hende, eller hvis Stilling var meget usikker, vilde hun næppe blive afskediget. Men hvis Manden havde en god Stilling, ligegyldigt hvor det var, fandt Taleren det naturligt, at hun faar sin Afsked.

Anna Petersen var meget ked af Lønudvalgets Forslag, for det var en stor Uret mod Kvinderne at opstille et saadant Krav og forlange, at de skal trække sig tilbage fra deres Arbejde, hvis de gifter sig. Maaske angik det en Kvinde, der med stor Dygtighed havde røgtet sit Arbejde gennem en lang Aarrække, men alligevel vilde hun straks blive afskediget, hvis hun ønskede at gifte sig. Der stod ganske vist i Forslaget, at de kan afskediges, men det blev let saadan, at det kom til at gælde i alle Tilfælde; det var en Uret, som Kvinderne vilde føle som et Slag i Ansigtet. Byraadet kunde næppe tage den Stilling og sige, at der er saa stor Forskel paa Mænd og Kvinder, for ingen vilde vel nægte, at Kvinderne havde udfyldt mange Pladser paa en udmærket Maade og til fuld Tilfredshed. Det kunde ogsaa gaa saaledes, at Manden mister sin Stilling, og saa antog man næppe vedkommende Dame igen. Taleren kunde absolut ikke stemme for et saadant Forslag.

J. Perregaard pegede paa, at man havde kaldt dette Aarhundrede for Børnenes Aarhundrede, men saa burde der ogsaa tages saa meget Hensyn til Børnene, at der er en i Hjemmet til at passe dem; det var ikke heldigt, naar baade Mand og Hustru var paa Arbejde. Forøvrigt var det Tilfældet i en af Byens største Virksomheder, at enhver, som giftede sig, blev afskediget, saa det var ikke noget nyt. Naar saa mange gik ledige, burde andre Familier ikke have dobbelt Forsørger.

Chr. Nielsen erklærede, at Lønudvalget ikke havde stillet Forslaget, fordi man vilde Kvinderne til Livs; men det kunde jo ikke hjælpe, at man stadig taler om at ville afskaffe Arbejdsløsheden eller bøde lidt derpaa, naar man saa alligevel ikke gjorde noget virkeligt derfor. Ved at vedtage dette Forslag kunde der blive Plads til flere Forsørgere; det var uforstaaeligt, at alle ikke kunde gaa med dertil, og især var det mærkeligt, at den borgerlige Gruppe til Dels satte sig imod Forslaget; det mindede lidt om, at Valget snart stod for Døren, men der var næppe Fare for, at de Konservative vilde blive Flertal i Byraadet. Der var ikke Tale om, at Bestemmelsen vil blive misbrugt, og hvis en Dame giftede sig med en Lønarbejder eller lignende, der jo altid risikerede at blive arbejdsløs, blev hun næppe afskediget, men noget andet var, hvis Manden havde en fast Stilling med en god Indtægt. Der var heller ikke foreslaaet at indføre Bestemmelsen for de allerede ansatte, men kun for dem, som fremtidig ansættes, og de vidste saa, hvad de gik ind til. Forslaget tilsigtede ikke at træde Kvinderne for nær, men efter de gældende Love var det endnu Manden, som var Hovedforsørgeren.

J. R. Fanger vilde nødig lægge sig ud med Kvinderne, men Lønudvalget havde set saaledes derpaa, at det gjaldt om at skaffe Arbejde til saa mange som muligt. I det ny Lønregulativ havde man omtrent helt afskaffet Overarbejde og i Stedet for ansat flere Folk, og det samme Princip havde gjort sig gældende ved dette Forslag. Taleren havde egentlig nærmest tænkt paa, at der ikke burde være Dobbeltstillinger indenfor Kommunen og maaske ogsaa, hvis den anden Part var Statsfunktionær, men det burde næppe gælde for en almindelig Lønarbejder. Man kunde ogsaa tænke sig, hvor det drejede sig om Stillinger indenfor Kommunen, at det var den mandlige Part, der burde afskediges. Det var altsaa ikke Kvinderne, men Dobbeltstillingerne, man vilde til Livs.

Vald. Pedersen indrømmede, at Opfattelsen af Ægteskabet var anderledes nu end for en Del Aar tilbage; da betragtede man det som en Selvfølge, at naar man giftede sig, skulde Konen passe Hjemmet, og den Slags Ægteskaber holdt som Regel bedre end nutildags,

hvor man løb sammen fra hver sin Plads og gik fra hinanden igen; en saadan Udvikling vilde Taleren altid være med til at bekæmpe. Derfor var det et godt Forslag, Lønudvalget her kom med, og det vilde næppe vare længe, før man ogsaa andetsteds kom til at beskæftige sig med dette Spørgsmaal. Landsretssagføreren talte ellers altid om, at Understøttelserne skal sættes ned, og de var ogsaa saa store, at den Dag godt kunde oprinde, da ingen mere kan skaffe Midlerne til Understøttelse. Naar Tiden var saadan, maatte de, der havde Smør paa begge Sider af Brødet, aflevere det ene Lag til dem, som intet havde. Dette Spørgsmaal havde intet som helst med Kvindesagen at gøre, og Taleren havde aldrig villet være med til at bekæmpe Kvinderne, men hvor der var Tale om gifte Kvinder, var det en Samtundssag. Hvis man tog hele Landet, blev det mange Tusinde gifte Kvinder, som optog Arbejdet for andre, og Regeringen blev nødt til at beskæftige sig med det Spørgsmaal, om Staten har Raad til at give baade Mand og Hustru Beskæftigelse og saa samtidig give en Familie Understøttelse. Der blev talt og skrevet mange kønne Ord om at hjælpe de Arbejdsløse til Arbejde eller Understøttelse, men det var kun Talemaader, for den Slags Folk vilde aldrig give Afkald paa deres dobbelte Indtægt til Fordel for andre.

J. Perregaard gjorde opmærksom paa, at der ikke i Lovgivningen var Ligestilling mellem Mænd og Kvinder, for en Kvinde kunde faa Pension efter Manden, men ikke omvendt, skønt en Enkemand kunde være lige saa daarligt stillet som en Enke.

J. Chr. Møller havde ikke tænkt, at hans Forespørgsel skulde kalde en saadan Diskussion frem. Naar enkelte Talere havde nævnt Ordet Valg, saa havde Taleren ikke tænkt derpaa; det var tvivlsomt, om Taleren søgte Valg igen, og hvis det skete, kunde Taleren godt blive valgt uden dette. Men der var noget uretfærdigt i Forslaget. Hvis f. Eks. en Ingeniør i Kommunens Tjeneste gifter sig med en Dame i en stor privat Stilling, f. Eks. en Læge, skete der ikke noget derved, men hvis det var omvendt, blev Kvinden afskediget. Det burde i hvert Fald være ens for alle. Det vilde ogsaa blive vanskeligt at gennemføre i alle Tilfælde; man kunde jo tænke sig, al f. Eks. en kvindelig Overlæge giftede sig, saa vilde Lægeforeningen nok tale et Ord med om hendes Afskedigelse. Taleren kunde tænke sig at gaa med til Forslaget, hvis det kun gjaldt indenfor Kommunen, men man burde ikke udstrække det videre, og hvis en Dame blev gift med en Mand i en god Stilling, vilde hun i 9 af 10 Tilfælde selv tage sin Afsked. Der var meget rigtigt i Vald. Pedersens Udtalelser, men man maatte dog erindre, at samgifte betaler en større Skat, end de vilde komme til at betale enkeltvis. Bestemmelsen her kunde komme til at ramme enkelte, medens andre gaar fri, og det var ikke korrekt. Men naar Lønudvalget enstemmig havde stillet Forslaget,

vilde Taleren ikke stemme derimod, men blot pege paa, at der var en lille Brist derved.

H. P. Christensen erklærede, at Lønudvalget havde drøftet Spørgsmaalet ganske roligt og sagligt og været enigt om, at Forslaget var en Nødvendighed paa Grund af den store Arbejdsløshed. Hvis en Kvinde gifter sig og faar en Forsørger, maatte der være Adgang for en anden til at faa en Stilling og derved kunne forsørge sig. Der stod jo ikke i Forslaget, at de absolut skal afskediges, og man vilde altid tage Hensyn til Mandens Stilling. Man burde i private Virksomheder give Folkene en saadan Løn, at de kan forsørge en Familie.

Organisationerne, som man havde forhandlet med, havde ikke noget imod Bestemmelsen, men endog ønsket den udvidet. Der var næppe Grund til at slaa Spørgsmaalet op til nogen stor Sag, men i denne Tid var det en Nødvendighed at holde paa, at der kun skal være een Forsørger i hver Familie.

Holst-Knudsen antog, man kunde lade Spørgsmaalet om Stemmer ved Valget ligge, for hvis man kunde vinde en Del Stemmer fra Kvinderne, tabte man vel lige saa mange hos Mændene. Men Reglen ramte i Flæng, for den mandlige Funktionær maatte gerne gifte sig med en selverhvervende Kvinde i privat Stilling, men den kvindelige Funktionær ikke, saa risikerede hun at blive afskediget. Det blev en ren Vilkaarlighed, som man ikke kunde byde Kvinderne. Taleren kendte et Tilfælde, hvor en kvindelig Funktionær i Aarhus blev gift med en Landmand; han gik senere fallit, og hun forsøgte da at faa Ansættelse igen, men det kunde ikke lade sig gøre. Forslaget gjorde ikke Ret og Skel mellem Mænd og Kvinder.

Borgmesteren: Der bør ikke nævnes bestemte Personer!

Vald. Pedersen havde ingen Omsorg for Folk, der har formøblet 80000 Kr.

Chr. Nielsen pegede paa, at Fællesorganisationen havde tiltraadt Forslaget.

Borgmesteren spurgte, om der blev stillet andre Forslag, ellers maatte det jo betragtes som vedtaget.

Holst-Knudsen ønskede Afstemning om Forslaget.

Forslaget vedtoges med 16 Stemmer mod 3, medens 2 stemte ikke.